

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ BİLİM KURULU
ÇALIŞTAY SONUÇ BİLDİRGESİ 2026

GÜNÜMÜZDE EMPERYALİZM

DÜNYA VE TÜRKİYE SİYASETİNDE KIRILMALAR

*

Türkiye İşçi Partisi (TİP) Bilim Kurulu, 15-17 Mayıs 2026 tarihlerinde Hatay'ın Samandağ ilçesinde "Günümüzde Emperyalizm: Dünya ve Türkiye Siyasetinde Kırılmalar" başlıklı bir çalıştay düzenledi. 6 Şubat depremlerinin yaralarını sarmaya çalışan, aynı zamanda Suriye'ye komşu konumu nedeniyle bölgesel ve uluslararası gelişmelerin etkilerini yakından hisseden Samandağ, bu buluşma için yalnızca bir ev sahibi değil, çalıştayı tartışma eksenleriyle doğrudan ilişki kuran anlamlı bir mekân oldu.

Çalıştay, üç gün boyunca birbirini tamamlayan oturumlar çerçevesinde ilerledi. Program, 15 Mayıs akşamı Bilim Kurulu'nun faaliyetlerinin değerlendirildiği ve gelecek dönem çalışma perspektiflerinin tartışıldığı bir forumla başladı. 16 Mayıs günü ise tartışmalar iki temel eksen etrafında yoğunlaştı: Sabah oturumlarında emperyalizmin güncel dönüşümleri ve dünya siyasetindeki kırılmalar ele alınırken, öğleden sonraki oturumlarda bu küresel bağlamın Türkiye'deki siyasal, ekonomik ve toplumsal yansımaları tartışıldı. Çalıştay kapsamında ayrıca Samandağ Belediyesi'nin faaliyetleri ve yerel yönetim deneyimi, Belediye Başkanı Emrah Karaçay'ın katılımıyla gerçekleştirilen özel bir oturumda değerlendirildi. Aynı gün TİP Genel Başkanı Erkan Baş da günümüzde anti-emperyalist siyasetin olanakları ve yönelimleri üzerine yaptığı sunumla tartışmalara katkıda bulundu. 17 Mayıs sabahı gerçekleştirilen son oturumlarda ise emperyalizmin gündelik yaşam, toplumsal yeniden üretim ve ideolojik süreçler üzerindeki etkileri ele alındı.

Aşağıda 8 başlık altında sunulan değerlendirme ve önermeler, çalıştay boyunca yapılan sunumlar, yürütülen tartışmalar ve ortaya çıkan ortak kanaatler temelinde hazırlanmıştır.

*

I. EMPERYALİZMİ TARTIŞMANIN GÜNCELLİĞİ

1. İçinden geçtiğimiz dönem, ekonomik krizlerin, savaşların, otoriterleşmenin, göç hareketlerinin, ekolojik yıkımın ve teknolojik dönüşümlerin birbirinden bağımsız süreçler olarak ele alınmasını imkânsız kılmaktadır. Bu olguların her biri farklı biçimlerde görünse de aynı tarihsel bütünlüğün parçalarıdır. Emperyalizm kavramı, söz konusu gelişmeleri ortak bir çerçeve içinde anlamamızı sağlayan temel analitik araç olmayı sürdürmektedir.

2. Emperyalizm, kapitalizmin belirli bir tarihsel evresini ifade ettiği kadar, dünya ölçeğinde işleyen bir toplumsal ve siyasal düzeni de ifade eder. Bu düzen; sermaye birikiminin eşitsiz gelişimine, devletler arasındaki hiyerarşik ilişkilere ve bu ilişkileri sürdüren askeri, ekonomik, hukuki ve ideolojik mekanizmalara dayanır. Emperyalist sistemde devletler yalnızca ulusal sınırlar içerisinde düzen sağlayan yapılar değildir. Aynı zamanda sermaye birikiminin dünya ölçeğindeki örgütlenmesinin başlıca siyasal araçlarıdır. Uluslararası kurumlar, askeri ittifaklar, yaptırım rejimleri, ticaret anlaşmaları ve savaşlar, devletlerin bu süreçte oynadığı rolün farklı görünümüdür. Bu nedenle emperyalizm yalnızca ekonomik bir yapı değil; devletler aracılığıyla kurulan, korunan ve sürekli yeniden üretilen tarihsel bir egemenlik ilişkisidir.

3. Bu nedenle günümüzde emperyalizm tartışması yalnızca dış politika veya uluslararası ilişkiler alanına ait değildir. İşçi sınıfının çalışma koşullarından bakım emeğine, gıda krizlerinden enerji güvenliğine, kentleşmeden iklim krizine kadar uzanan geniş bir toplumsal alanın anlaşılmasının da önkoşuludur.

II. EMPERYALİZMİN SÜREKLİLİĞİ

1. Sermayenin coğrafi genişleme zorunluluğu, sermaye grupları arasındaki rekabet ve bu genişlemenin önündeki toplumsal, siyasal, kültürel engelleri aşmak üzere devlet aygıtının seferber edilmesi...Emperyalizmin bu çekirdek öğeleri bugün de belirleyiciliğini korumaktadır. Bu yapısal eğilimler, değişen bağlamlar içinde farklı biçimler almaktadır. Kapitalist birikimin yeni karlılık alanları yaratma zorunluluğu ortadan kalkmamıştır. Emperyalist rekabet bugün de yeni pazarların, enerji kaynaklarının, madenlerin, stratejik ulaşım koridorlarının ve ucuz emek havzalarının denetimi üzerinden ilerlemektedir. Farklılaşan şey bu rekabetin araçlarıdır; mantığı değil.

2. Emperyalist sistemin temel özelliği olan eşitsiz gelişim devam etmektedir. Ancak bu eşitsizlik artık yalnızca sanayi üretimi veya finansal güç üzerinden değil; veri akışları, dijital altyapılar, yapay zeka teknolojileri, yarı iletken üretimi ve kritik mineraller üzerindeki kontrol yoluyla da üretilmektedir.

3. Borçlandırma, yapısal uyum programları, yatırım anlaşmaları ve uluslararası finans kuruluşları geçmişte olduğu gibi bugün de küresel Güney'in ekonomik bağımlılığının temel araçları olmaya devam etmektedir. Buna son dönemde yaptırımlar, finansal abluka mekanizmaları ve küresel ödeme sistemleri üzerindeki denetim eklenmiştir.

4. Emperyalizm tarihsel olarak yalnızca emek sömürsüne değil, doğanın sistematik yağmasına da dayanmıştır. İklim krizinin derinleştiği günümüzde enerji dönüşümü söylemi çoğu durumda yeni maden sahalarının açılmasının, yeni ekolojik yıkım bölgelerinin yaratılmasının ve doğal varlıkların sermaye birikimine daha yoğun biçimde tabi kılınmasının aracı haline gelmektedir.

III. EMPERYALİZMDE YENİ YÖNELİMLER

1. Son kırk yılın belirleyici paradigması olan neoliberal küreselleşme çözülmektedir. 1990 başlarından itibaren hâkim olan neoliberal küreselleşme rejimi artık büyük güçlere avantaj sağlamaktan çok Çin ve benzeri yükselen ekonomiler lehine fırsatlar yaratır hale gelmiştir. ABD'nin hegemonik kapasitesi, özellikle Çin'in ekonomik yükselişi karşısında ciddi biçimde aşınmış durumdadır. Enerji kaynakları, kritik mineraller, ticaret yolları, teknoloji ve finansal kontrol alanlarındaki mücadele olağanüstü sertleşmiştir. Ancak ABD hala üstün olduğu finansal ve askeri gücünü bu rekabette jeoekonomik ve jeopolitik araçlarla kullanmaktadır. Sermayenin küresel dolaşımını mutlaklaştıran, uluslararası kurumların hakemlik rolünü öne çıkaran ve dünya ekonomisini tek bir merkezden yönetilebilir varsayan dönem kapanmaktadır.

2. Yerine geçen yeni düzen ise henüz istikrarlı bir biçim kazanmamıştır. Dünya ekonomisi ve siyaseti, bir yandan neoliberal küreselleşmenin yarattığı bağımlılık ilişkilerini korurken diğer yandan ticaret savaşlarının, korumacılığın, yeniden sanayileşme stratejilerinin ve bölgesel bloklaşmaların güç kazandığı çelişkili bir döneme girmiştir. "Kurallara dayalı düzen" söylemi çözülürken yerini giderek çıplak güç siyaseti ve militarizasyon almaktadır.

3. Askeri güç ile ekonomik rekabet arasındaki ilişki daha görünür hale gelmiştir. Ticaret yolları, enerji nakil hatları, yarı iletken üretimi, kritik mineraller ve veri altyapıları giderek doğrudan güvenlik meselesi olarak tanımlanmaktadır. Bu durum ekonomik rekabet ile jeopolitik çatışma arasındaki sınırları bulanıklaştırmaktadır.

4. Dijital kapitalizmin yükselişiyle birlikte veri, algoritma ve iletişim altyapıları yeni stratejik kaynaklara dönüşmüştür. Teknoloji tekelleri artık yalnızca ekonomik aktörler değil, küresel güç mücadelelerinin doğrudan bileşenleridir. Yapay zekâ, büyük veri ve ileri teknoloji platformları yeni bir emperyalist tahakküm zemini oluşturmaktadır. Bu alanda verinin demokratikleşmesi söylemiyle ortaya çıkan aktörlerin (örneğin: Palantir) elindeki tüm veriyi ABD ordusu için seferber ettiği gerçeği, teknoloji kapitalizminin emperyalist sistemle olan organik bütünleşmesini açığa çıkarmaktadır.

5. Yeni dönemin bir diğer ayırt edici özelliği, toplumsal yeniden üretim alanının doğrudan birikim krizinin merkezine yerleşmesidir. Bakım emeği, göçmen emeği, kadın emeği ve gündelik yaşamın yeniden üretim süreçleri artık yalnızca sosyal politika başlıkları değil, küresel kapitalizmin istikrarını belirleyen temel alanlardır.

IV. EMPERYALİZMİN KONJONKTÜREL KRİZİ

1. Dünya kapitalizmi bugün yalnızca dönemsel bir ekonomik durgunlukla değil, neoliberal dönemin üzerine inşa edildiği siyasal, ekonomik ve ideolojik uzlaşının çözülmesiyle karşı karşıyadır. 2008 krizinden bu yana ortaya çıkan gelişmeler, sermaye birikim rejiminin istikrarlı büyüme, toplumsal rıza üretimi ve siyasal meşruiyet sağlama kapasitesinin ciddi biçimde aşındığını göstermektedir.

2. Mevcut konjonktürün ayırt edici özelliği, ekonomik krizlerin jeopolitik gerilimleri, jeopolitik gerilimlerin ise ekonomik krizleri derinleştirdiği bir karşılıklı beslenme döngüsünün oluşmuş olmasıdır. Ticaret savaşları, enerji krizleri, yaptırımlar, bölgesel çatışmalar ve artan askeri harcamalar bu bütünleşik krizin farklı görünümleridir.

3. Emperyalist-kapitalist sistem yeni bir hegemonik merkez üretememektedir. ABD'nin görece üstünlüğünün aşınması, Çin'in yükselişi, Rusya'nın bölgesel müdahaleleri ve orta ölçekli güçlerin daha özerk davranma eğilimleri dünya siyasetini daha parçalı ve daha istikrarsız bir yapıya sürüklemektedir. Buna rağmen ortaya çıkan tablo basit bir "çok kutupluluk" olarak değerlendirilemez; zira askeri, finansal ve teknolojik güç bakımından ABD hâlâ benzersiz bir üstünlüğü elinde tutmaktadır.

4. Bu nedenle günümüz konjonktürü, yeni bir düzenin kuruluşundan çok eski düzenin çözülmesiyle karakterize olmaktadır. Uluslararası kurumlar işlev kaybetmekte, hukuki normlar aşınmakta ve devletler arası ilişkilerde çıplak güç kullanımı daha görünür hale gelmektedir. Gazze'de yaşananlar, İran'a yönelik saldırılar ve uluslararası hukukun seçici uygulanması bu eğilimin çarpıcı örnekleridir.

5. Savaş artık yalnızca olağanüstü dönemlere özgü bir araç değil, küresel kapitalizmin yeniden yapılanmasının kalıcı bileşenlerinden biri haline gelmektedir. Silahlanma yarışının hızlanması, askeri harcamaların rekor düzeylere ulaşması ve güvenlik söyleminin toplumsal hayatın her alanına yayılması militarizasyonun yeni boyutlarını göstermektedir.

6. Küresel ölçekte yaşanan bu dönüşüm, yalnızca devletler arası ilişkileri değil, toplumsal ve siyasal alanı da yeniden şekillendirmektedir. Kriz koşullarında sermaye sınıfları, demokratik kazanımları sınırlayan, emek hareketlerini baskılayan ve toplumsal muhalefeti kriminalize eden yönetim biçimlerine daha fazla yönelmektedir. Bu durum otoriterleşme eğilimlerini istisnai olmaktan çıkarıp sistemik hale getirmektedir.

7. Günümüz konjonktürü aynı zamanda yeni bir karşı-devrimci moment olarak değerlendirilebilir. Dünyanın birçok bölgesinde emekçi sınıfların, kadınların, gençlerin, göçmenlerin ve ezilen toplulukların tarihsel mücadelelerle elde ettiği haklar aşındırılmakta; kamusal kaynaklar sermayeye aktarılırken toplumsal maliyetler geniş halk kesimlerine yüklenmektedir. Otoriterleşme ile neoliberal talan arasındaki bağ bu süreçte daha görünür hale gelmiştir.

8. Ancak aynı konjonktür yeni direniş dinamiklerini de üretmektedir. Emek mücadelelerinden kadın hareketlerine, ekoloji mücadelelerinden Filistin dayanışmasına kadar uzanan çok sayıda toplumsal hareket, mevcut düzenin meşruiyet krizinin yalnızca yukarıda değil aşağıda da hissedildiğini göstermektedir. Bugünün temel siyasal sorunu, bu dağınık direniş dinamiklerinin ortak bir tarihsel ufuk etrafında buluşup buluşamayacağıdır.

V. EMPERYALİST HİYERARŞİ VE ABD

1. Günümüz emperyalist sisteminin merkezindeki temel çelişki, ABD'nin küresel ölçekteki askeri, finansal ve teknolojik üstünlüğünü büyük ölçüde koruyor olması ile bu üstünlüğün dayandığı hegemonik meşruiyet ve rıza mekanizmalarının aşınması arasındaki gerilimdir. Bugün yaşananlar ABD hegemonyasının sona ermesi değil, hegemonik krizin derinleşmesidir.

2. Soğuk Savaş sonrasında kurulan ve serbest ticaret, finansal entegrasyon ve uluslararası kurumlar üzerinden işleyen neoliberal küreselleşmeci düzen artık ABD açısından da sürdürülebilir görülmemektedir. ABD yönetici sınıfları giderek daha açık biçimde ekonomik rekabeti ulusal güvenlik meselesi olarak tanımlamakta; ticaret, teknoloji, enerji ve finans alanlarını doğrudan jeopolitik mücadele araçlarına dönüştürmektedir.

3. Bu dönüşüm, ABD'nin küresel üstünlüğünü terk ettiği anlamına gelmemektedir. Tam tersine, ABD küresel ekonomik ve siyasal düzeni kendi lehine yeniden yapılandırmaya çalışmaktadır. Doların uluslararası konumu, finansal yaptırım kapasitesi, küresel askeri üs ağı, teknoloji şirketleri ve uluslararası ittifak sistemleri bu yeniden yapılandırma girişiminin temel araçlarıdır.

4. Çin'in yükselişi günümüz emperyalist rekabetinin temel eksenlerinden biri haline gelmiştir. Ancak mesele yalnızca iki devlet arasındaki bir rekabet değildir. Yarı iletkenlerden yapay zekaya, kritik minerallerden enerji geçiş teknolojilerine kadar uzanan geniş bir alanda geleceğin sermaye birikim süreçlerini kimin denetleyeceğine ilişkin tarihsel bir mücadele söz konusudur.

5. ABD'nin Venezuela, Küba ve İran'a yönelik politikaları; Çin'i çevreleme girişimleri, Ortadoğu'daki askeri müdahaleleri ve NATO'nun yeniden yapılandırılması yönündeki baskıları aynı stratejik yönelimin parçaları olarak değerlendirilmelidir. Bu politikaların ortak amacı, mevcut uluslararası hiyerarşinin ABD lehine sürdürülmesidir.

6. Bu süreç yalnızca dış politikayı değil, dünya ekonomisinin genel yönelimini de dönüştürmektedir. Savunma sanayileri, güvenlik teknolojileri ve askeri harcamalar giderek daha merkezi bir ekonomik rol üstlenmekte; savaş ekonomisi olağanüstü bir durum olmaktan çıkarak sermaye birikiminin kalıcı bileşenlerinden biri haline gelmektedir.

7. ABD'nin güncel yönelimi, sıklıkla iddia edildiği gibi "izolasyonculuk" olarak değerlendirilemez. Yaşanan şey küresel müdahaleciliğin sona ermesi değil; emperyalist müdahalenin daha seçici, daha doğrudan ve daha sert araçlarla yeniden örgütlenmesidir.

VI. EMPERYALİZMİN İDEOLOJİK YÜZLERİ: YENİ FAŞİSTLEŞME SÜRECİ

1. Emperyalist sistemin içinden geçtiği hegemonya krizi, yalnızca ekonomik ve jeopolitik dengelerde değil, bu sistemi meşrulaştıran ideolojik çerçevelerde de önemli dönüşümlere yol açmaktadır. Neoliberal küreselleşme döneminde öne çıkan serbest piyasa, açık toplum, uluslararası iş birliği ve kurallara dayalı düzen söylemleri giderek aşılırken; güvenlik, sınır, ulusal çıkar, medeniyet çatışması, Batı üstünlükçülüğü ve iç-dış düşman söylemleri daha merkezi bir konum kazanmaktadır.

2. Dünyanın farklı bölgelerinde gözlenen faşistleşme eğilimleri, bu ideolojik kaymanın yalnızca bir sonucu değil, aynı zamanda emperyalist sistemin krizlerini yönetme ve yeni birikim koşullarını güvence altına alma arayışının siyasal biçimlerinden biridir. Dünya kapitalizmi bir yandan ekolojik yıkımın, büyüyen eşitsizliklerin, toplumsal yeniden üretim krizlerinin ve meşruiyet kayıplarının yarattığı çok katmanlı sorunlarla karşı karşıya kalırken, diğer yandan sertleşen emperyalist rekabet ve militarizasyon bu süreci daha da derinleştirmektedir. Sermaye sınıflarının ve devletlerin bu krizleri daha fazla sömürü, daha yoğun toplumsal denetim ve daha güçlü güvenlik aygıtları üzerinden yönetme çabası, günümüz faşistleşmesinin ortak tarihsel zeminini oluşturmaktadır.

3. İçinden geçtiğimiz dönemde faşistleşme olgusu yalnızca belirli ülkelerin iç siyasetine ait bir gelişme olarak değerlendirilemez. Dünyanın farklı bölgelerinde ortaya çıkan otoriter, aşırı sağ ve yeni-faşist siyasal yönelimler, emperyalist sistemin içinden geçtiği yapısal krizin farklı ulusal bağlamlardaki görünümüdür.

4. Neoliberal dönemin yarattığı eşitsizlikler, toplumsal çözülme ve meşruiyet krizleri, geniş halk kesimlerinde düzen karşıtı tepkilerin birikmesine yol açmıştır. Ancak emperyalist sistemin merkezindeki ve çevresindeki egemen sınıflar bu hoşnutsuzluğun sermaye düzenine yönelmesini engellemek amacıyla yeni ideolojik ve siyasal mekanizmaları devreye sokmaktadır. Faşistleşme bu anlamda yalnızca bir saldırı mantığı değil, aynı zamanda bir kriz yönetme biçimidir.

5. Bugün dünyanın farklı bölgelerinde gözlenen yeni-faşist hareketler, emekçi sınıfların yüzyıllık mücadelelerle elde ettiği sosyal, siyasal ve demokratik kazanımların tasfiye edilmesini hedefleyen daha geniş bir karşı-devrimci yönelimin parçalarıdır. Kamusal hizmetlerin daraltılması, sendikal hakların zayıflatılması, kadınlara yönelik saldırılar, göçmen düşmanlığı ve otoriter devlet biçimlerinin güçlenmesi aynı tarihsel sürecin farklı görünümüdür.

6. Bir bütün olarak işçi sınıfına yönelmiş saldırı yanında, göçmenler, azınlıklar, kadınlar, LGBTİ+’ler ve toplumsal muhalefet, bu yeni siyasal iklimde sistematik biçimde hedef haline getirilmektedir. Böylece kapitalizmin ve emperyalist sistemin ürettiği krizlerin gerçek kaynakları görünmez kılınırken, toplumsal hoşnutsuzluk daha korumasız toplumsal kesimlere yönlendirilmektedir.

7. Günümüz faşistleşmesinin önemli özelliklerinden biri de uluslararası karakteridir. Aşırı sağ hareketler, dijital platformlar, medya ağları, düşünce kuruluşları ve sermaye çevreleri aracılığıyla ulusal sınırları aşan ilişkiler geliştirmekte; birbirlerinden öğrenmekte ve birbirlerini beslemektedir. Faşistleşme eğilimleri artık yalnızca ulusal ölçekte değil, uluslararası ölçekte de örgütlenmektedir.

8. Bu nedenle günümüzde anti-faşist mücadele ile anti-emperyalist mücadele birbirinden ayrı düşünülemez. Emperyalist sistemin ürettiği savaşlara, eşitsizliklere ve mülksüzleştirme süreçlerine karşı mücadele etmeden faşistleşmenin toplumsal kaynaklarını ortadan kaldırmak mümkün değildir. Aynı şekilde faşistleşmeye karşı mücadele etmeksizin de emperyalizme karşı etkili bir siyasal hattın kurulması mümkün değildir.

VII. EMPERYALİZMİN YENİ YÖNELİMLERİ İÇİNDE TÜRKİYE

1. Türkiye kapitalizmi, tarihsel olarak emperyalist dünya sistemiyle kurduğu bağımlılık ilişkileri içerisinde gelişmiştir. Dış finansmana, dış teknolojiye ve dış pazarlara bağımlı sermaye birikim modeli Türkiye ekonomisini küresel kapitalizmin dalgalanmalarına son derece açık hale getirmiştir. Son yıllarda yaşanan ekonomik kırılganlıklar bu yapısal bağımlılıkların daha görünür hale gelmesine yol açmıştır.

2. Bununla birlikte Türkiye, yalnızca emperyalist sistemin pasif bir unsuru olarak değerlendirilemez. Özellikle son yirmi yılda sermayenin uluslararasılaşma eğilimleri, savunma sanayiinin gelişimi ve bölgesel nüfuz arayışları Türkiye’yi Ortadoğu, Afrika, Kafkasya ve Balkanlar’da daha aktif bir dış politika izlemeye yöneltmiştir.

3. Türkiye’nin askeri üsleri, savunma sanayii ihracatı, lojistik koridor projeleri, enerji politikaları ve Afrika’da artan ekonomik varlığı bu yönelimin somut ifadeleridir. Ancak bu eğilimler Türkiye’nin emperyalist sistem içerisindeki bağımlı konumunu ortadan kaldırmamakta; tersine bu bağımlılık ile bölgesel güç olma arayışı arasında yeni gerilimler üretmektedir.

4. Son dönemde ABD hegemonyasının görece gerilemesi ve uluslararası sistemdeki parçalanma eğilimleri Türkiye gibi orta ölçekli kapitalist devletlere, alt-emperyalist bir konumu mümkün kılan daha geniş manevra alanları açmıştır. Ancak bu durum kalıcı bir özerklik anlamına gelmemektedir. Türkiye'nin farklı güç merkezleri arasında yürüttüğü denge politikaları aynı zamanda önemli kırılma noktaları da üretmektedir.

5. AKP döneminde şekillenen yeni sermaye birikim modeli, dış politikadaki bu yönelimlerle yakından bağlantılıdır. Savunma sanayii, inşaat, enerji, lojistik, maden ve ihracatçı sermaye kesimlerinin güç kazandığı bu model, devletin ekonomik ve siyasal araçlarının belirli sermaye gruplarının ihtiyaçları doğrultusunda yeniden örgütlenmesine dayanmıştır.

6. Bu model içeride emek sömürsünün yoğunlaşmasıyla birlikte ilerlemiştir. Türkiye, OECD ve Avrupa ülkeleri arasında emeğin milli gelirden aldığı payın en düşük olduğu ülkelerden biri haline gelirken; düşük ücretler, güvencesiz çalışma, sendikasızlaşma ve kayıt dışılık sermaye birikiminin temel dayanakları haline gelmiştir.

7. Bu ekonomik yönelim ile siyasal rejimin dönüşümü arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Özellikle son yıllarda kurumsallaşan Saray rejimi, yürütme erkini olağanüstü ölçüde merkezileştirerek ekonomik karar alma süreçlerini demokratik denetim mekanizmalarından uzaklaştırmış; kamu kaynaklarının dağıtımını, yatırım önceliklerini ve ekonomik teşvikleri belirli sermaye kesimlerinin ihtiyaçları doğrultusunda daha esnek biçimde yönlendirebilen bir yönetim yapısı oluşturmuştur. Yargının, medyanın ve diğer denge-denetleme mekanizmalarının zayıflatılması; sendikal hakların fiilen sınırlandırılması; toplumsal muhalefetin baskı altına alınması ve güvenlikçi yönetim anlayışının yaygınlaştırılması, yalnızca siyasal tercihler değil, mevcut birikim modelinin sürekliliğini güvence altına alan yapısal yönelimlerdir. Bu anlamda Saray rejimi, Türkiye kapitalizminin son dönemdeki bağımlı, otoriter ve emek karşıtı yeniden yapılanmasının siyasal ifadesi olarak değerlendirilmelidir.

8. Dolayısıyla Türkiye'deki otoriterleşme yalnızca siyasal tercihlerin veya liderlik tarzlarının sonucu olarak açıklanamaz. Bu süreç, Türkiye kapitalizminin emperyalist sistem içerisindeki konumunu koruma ve yeniden üretme çabalarıyla birlikte değerlendirilmelidir. İçeride emeğin disipline edilmesi ile dışarıda bölgesel nüfuz arayışları alt-emperyalist bir yönelimin farklı boyutlarıdır.

10. Türkiye'nin karşı karşıya olduğu temel sorun, yalnızca mevcut iktidarın politikaları değil; bağımlı, eşitsiz ve emek karşıtı birikim modelinin yarattığı yapısal tıkanmadır. Bu nedenle gerçek bir demokratikleşme, toplumsal eşitlik ve bağımsızlık perspektifi ancak bu yapısal ilişkileri hedef alan bir dönüşümle mümkün olabilir.

VIII. GÜNÜMÜZDE ANTI-EMPERYALİZM VE SOSYALİSTLER

1. İçinden geçtiğimiz dönemde anti-emperyalizm yalnızca devletler arası ilişkiler düzeyinde tanımlanamaz. Emperyalizmin günümüzdeki işleyişi, emek sömürsünden ekolojik yıkıma, savaşımlardan otoriterleşmeye, toplumsal yeniden üretim krizinden göç rejimlerine kadar geniş bir alana yayılmıştır. Bu nedenle günümüz anti-emperyalizmi de yaşamın bütün bu alanlarını kapsayan bütünlüklü bir mücadele perspektifi geliştirmek zorundadır.

2. Emperyalist sistemin ürettiği eşitsizlikler ile faşistleşme eğilimleri arasındaki bağ, anti-emperyalist mücadele ile anti-faşist mücadelenin birbirinden ayrılmaz olduğunu

göstermektedir. Bugün savaş politikalarına karşı mücadele ile demokratik hakları savunma mücadelesi; uluslararası dayanışma ile toplumsal adalet mücadelesi aynı tarihsel görevin parçalarıdır.

3. Günümüz dünyasında anti-emperyalizm, herhangi bir büyük gücün diğerine karşı desteklenmesi anlamına gelemez. Emperyalist rekabetin farklı kutupları arasında tercih yapmak değil, halkların çıkarlarını ve bağımsız siyasal özneleşmesini esas alan bir perspektif geliştirmek gerekmektedir. Emperyalizme karşı mücadele, herhangi bir jeopolitik kampın değil halkların özgürleşme mücadelesinin parçasıdır.

4. Bugün dünyanın birçok bölgesinde ortaya çıkan toplumsal hareketler, mevcut düzenin alternatifsiz olmadığını göstermektedir. İşçi mücadeleleri, kadın hareketi, ekoloji mücadeleleri, gençlik hareketleri ve Filistin halkıyla dayanışma etrafında gelişen uluslararası mobilizasyon, halkların ortak bir gelecek arayışının işaretlerini taşımaktadır. Bu mücadelelerin birbirinden kopuk değil, ortak bir dönüşüm ufkunun parçaları olarak görülmesi ve inşa edilmesi gerekmektedir.

5. Yeni enternasyonalizm, başka bir dünyanın mümkün olduğunu hissettirebilmek temelinde ortak mücadele olanakları yaratmayı hedeflemelidir. Dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan emekçilerin, kadınların, gençlerin ve ezilen halkların karşı karşıya olduğu sorunlar farklı görünse de bunları üreten yapısal ilişkiler ve bunun ürettiği karşı-devrim süreci büyük ölçüde ortaktır. Dolayısıyla dayanışmanın zemini soyut bir evrensellik değil, ortak maddi koşullardır.

6. Bununla birlikte enternasyonalizm, toplumsal mücadelelerin somut tarihsel ve mekansal zeminlerini önemsizleştiren soyut bir kozmopolitizm olarak da düşünülemez. İnsanların yaşadıkları yerler, emek verdikleri kentler, kurdukları toplumsal ilişkiler ve ortak yaşam alanları demokratik siyasetin vazgeçilmez dayanaklarıdır. Emperyalist saldırganlığın yarattığı güvencesizlik ve köksüzleşme karşısında, insanların yaşadıkları topluma ve geleceğe ilişkin söz sahibi olma talebi demokratik mücadelenin temel unsurlarından biridir.

7. Bu açıdan enternasyonalizm ile ülke ölçeğindeki demokratik, yurtsever mücadele arasında bir karşıtlık değil, zorunlu bir tamamlayıcılık ilişkisi bulunmaktadır. Halkların uluslararası dayanışması, ancak insanların yaşadıkları ülke, kent ve yaşam alanları üzerinde söz sahibi olabildiği ölçüde gerçek bir toplumsal zemine kavuşabilir. Bu nedenle günümüz anti-emperyalist mücadelesi, bir yandan dünya halklarının ortak çıkarlarını savunurken, diğer yandan her ülkede emeğin, kamusal ve doğal varlıkların, ve demokratik hakların savunulmasını da kendi ayrılmaz görevi olarak görmek zorundadır.

8. Emperyalist saldırganlığın, militarizasyonun ve faşistleşme eğilimlerinin uluslararası ölçekte eş zamanlı biçimde güç kazandığı bir dönemde, anti-emperyalist mücadelenin de ulusal sınırları aşan yeni dayanışma biçimleri geliştirmesi zorunludur. Dünyanın farklı bölgelerinde savaş karşıtı hareketler, işçi mücadeleleri, kadın hareketleri, ekoloji mücadeleleri ve demokratik hak ve egemenlik mücadeleleri arasında daha güçlü bağlar kurulması, günümüz enternasyonalizminin temel görevlerinden biridir.

9. Bugün aşırı sağ ve yeni-faşist hareketler yalnızca ulusal ölçekte değil, uluslararası ağlar, düşünce kuruluşları, medya platformları ve dijital iletişim kanalları aracılığıyla birbirlerini besleyen bir siyasal kutup oluşturmaktadır. Buna karşı anti-emperyalist ve demokratik güçlerin de uluslararası ölçekte daha kalıcı ve kurumsal dayanışma zeminleri yaratması gerekmektedir. NATO zirvelerine karşı geliştirilen uluslararası barış girişimleri, Filistin halkıyla dayanışma kampanyaları ve dünyanın farklı bölgelerindeki emek ve demokrasi

mücadeleleri etrafında oluşan ortaklaşmalar bu açıdan önemli olanaklar sunmaktadır.

10. Yeni enternasyonalizm yalnızca mevcut dayanışma ağlarının genişletilmesini değil, yeni mücadele araçlarının geliştirilmesini de gerektirmektedir. Dijital iletişim teknolojileri ve sosyal medya platformları bugün yalnızca aşırı sağın ve büyük sermaye gruplarının ideolojik etkisini artıran araçlar olarak değil, halklar arasında doğrudan iletişim, bilgi paylaşımı ve uluslararası dayanışma kanallarının oluşturulabileceği alanlar olarak da değerlendirilmelidir. Anti-emperyalist hareketler, dijital teknolojilerin sunduğu olanakları yaratıcı, yenilikçi ve doğayı da gözeten biçimlerde kullanmaya açık olmalıdır.

ÇALIŞTAY KONUŞMACILARI

Bu bildirme, Türkiye İşçi Partisi Bilim Kurulu'nun 15-17 Mayıs 2026 tarihlerinde Samandağ'da düzenlediği "Günümüzde Emperyalizm: Dünya ve Türkiye Siyasetinde Kırılmalar" başlıklı çalıştayda sunum yapan aşağıdaki araştırmacıların ve konuşmacıların katkıları temelinde hazırlanmıştır.

- Barış Özüdoğru
- Batuhan Eren
- Cenk Saraçoğlu
- Deniz Ay
- Deniz Öztürk
- Ekim Arbatlı
- Emrah Karaçay
- Erkan Baş
- Gülenay Başdınar
- Hakan Güneş
- Hamza Tığlay
- İlke Bereketli
- İsmet Akça
- Özgür Orhangazi
- Turan Subaşat
- Zeynep Ökten